

María Ferragut Gabilondo, una mestra avançada al seu temps

Joan Lladonet i Escales

Maria Ferragut va néixer a Alcúdia. El seu avi era metge i havia estudiat medicina a la universitat de Montpeller, a Occitània. Exercí a Alcúdia i va convertir ca seva en l'hospital del poble. El germà del padrí era el rector d'Alcúdia que es va encarregar de reconstruir una part de l'església que havia caigut. Ella va ser una mestra compromesa amb la seva tasca educativa, aviat va saber que en lloc d'amollar discursos i peroracions per avorrir els infants dins les aules, els havia d'ajudar a aprendre a partir de la vida, a partir de les seves experiències i va posar en marxa una escola activa, una escola on l'alumnat aprendria a aprendre, aprendria a fer, aprendria fent. Aquesta mestra que va rebre una formació permanent i que va viatjar per millorar els seus sistemes pedagògics, sempre ha estat recordada pels qui varen ser alumnes seus. També el seu tipus d'ensenyament va ser el preferit del poble de Deià, que canviava les seves filles de l'escola de les monges cap a l'escola pública, fet que probablement després seria una de les principals causes perquè a començaments de la revolta franquista, fos depurada i empresonada. Per aclarir alguns fets de la vida d'aquesta mestra, ens hem posat en contacte amb la seva filla, Carme Ferragut, la qual ens ha rebut molt amablement i ens ha ajudat a conèixer una mestra excepcional.

- On i quan va fer els seus estudis i la carrera de Magisteri?

- Va estudiar a València, interna a les escolàpies i va fer la carrer a la universitat de València, encara que després va ampliar estudis a Madrid i a París.

- Quins estudis va ampliar a Madrid i a París?

- A Madrid va assistir a cursets a l'"Instituto-Escuela". Com a exemple podem dir que va assistir a un curset impartit per Madame Curie i a París va fer estudis durant dos anys i va tenir una beca sobre els sordmuts i els qui patien deficiències mentals.

"...allà aprenien anant d'excursió,

pintant paisatges al natural,

i fabricant seda a partir

dels cucs corresponents."

- Practicava algun sistema pedagògic innovador?

- Per fer el contrast amb la manera d'ensenyar d'avui, es podria dir que l'alumnat no havia de comprar llibres, que hi havia molts llibres a la classe, i que a partir de les experiències de la vida real i de les explicacions de la mestra, les alumnes aprenien a pensar, a escriure i a llegir. Sempre procurava que estiguessin en contacte amb la natura i amb les coses reals sobre les quals s'explicava alguna cosa. Practicaven la jardineria, treballs manuals, pintaven, etc. Ella havia de fer una gran preparació perquè totes les activitats estiguessin a punt. Era una persona molt entregada a la seva feina.

Carme Ferragut, la filla de Maria, ens va atendre i ens va contestar amb molta amabilitat.

- A quins llocs va fer feina?

- Ella tot d'una que va haver acabada la carrera de Magisteri, va fer oposicions que va guanyar amb un dels primers llocs i la varen destinar a Pollença. En aquells moments va ser quan va demanar excedència i va fer la seva ampliació d'estudis a Madrid i a París. Després va fer classes a l'escola unitària de Deià. Ella s'ocupava de les nines i a partir de la bona experiència que va posar en pràctica, moltes persones llevaven les filles de les monges i les duïen a l'escola pública, perquè allà aprenien anant d'excursió, pintant paisatges al natural, fabricaven seda a partir dels cucs corresponents. Això li va comportar problemes amb les monges, encara que ella era ben amiga del capellà del poble. Aprenien sempre a partir de l'experimentació, de la vida. La seva idea era que

s'havia d'aprendre de la vida real i que s'havia d'ensenyar a fer de tot. Ella va arribar a Deià abans de la República i com a anècdota s'ha de dir que en el temps que ella ensenyava a Deià, l'escola va rebre una visita d'Alfons XIII.

- Estava afiliada a algun partit? Quines eren les seves idees polítiques?

- No estava afiliada a cap partit ni a cap sindicat i les seves idees generals eren d'una gran obertura al món. Es pot dir que era una persona molt liberal a casa seva, a l'escola i a la vida.

- Va tenir algun càrrec polític?

- No. Després de la transició democràtica, un partit polític d'esquerres li va oferir un càrrec, que ella rebutjà.

"...allà li varen dir que no la podien atendre i que hi anàs un altre dia, així fins a la tercera vegada que hi va anar, que la varen detenir i empresonar."

- Després del 18 de juliol de 1936 va ser acusada de no ser persona addicta al "Movimiento". Qui la va acusar?

- No se sap exactament, encara que ella pensava que havien estat les poques persones del poble que li tenien antipatia, o una persona que es la responsable de moltes morts i de molts empresonaments a Mallorca.

- De què la varen acusar?

- El càrrec que record que li va posar la Comissió depuradora, va ser *"porque se la vio en el autobús leyendo un libro de George Sand, cuya mujer iba vestida de hombre y fumaba puros..."*

- On era ella quan succeïen aquests fets?

- Com que la revolta va succeir en temps de vacances, ella era de viatge, i quan va tornar i li varen comunicar que la cercaven, com que ella tenia la consciència ben tranquil·la que no havia fet res mal fet, es va presentar a la policia o a la guàrdia civil, i allà li varen dir que no la podien atendre i que hi anàs un altre dia, així fins a la tercera vegada que hi va anar, que la varen detenir i empresonar.

- Quina va ser la seva experiència a la presó. Quin temps hi va estar?

- L'experiència va ser molt dolorosa, físicament varen patir molt, per la mala alimentació, l'absència d'higiene i la massificació dins la cel·la, encara que ella estigués aparentment molt tranquil·la en saber que no havia fet res mal fet. Va veure com se'n duïen gent que no tornava i va assistir a l'alegria d'una dona que tenia l'indult del seu home en les mans, i que va haver de veure com les seves filles venien a visitar-la vestides de negre perquè havien matat son pare. A la presó hi va estar tres o quatre mesos, i després la varen desposseir de la plaça i la varen desterrar de Mallorca.

- Què va fer després?

- Se'n va anar a València i es va dedicar als sordmuts i als deficients psíquics a una escola privada. Va poder reingressar a l'escola pública abans de la mort de Franco per una amnistia que hi va haver, però no va poder tornar a exercir a Mallorca. No va rebre cap compensació econòmica pel mal que se li havia fet.

- Quins fets, idees, consells, etc. voldria que es recordassin de la seva mare?

- Era una dona excepcional i avançada al seu temps, va seguir formant-se tota la vida, no va oblidar mai el que li havia ocorregut, però sempre va mirar endavant. Es pot destacar el gran sentit de la responsabilitat que tenia, el gran valor que donava a la paraula donada, i, per tant, al seu compliment i la importància immensa que donava a tots els valors humans.

(Fotos: M. Antònia Font i proporcionades per Carme Ferragut)

Maria Ferragut Gabilondo, tota una mestra.

1 L'Institut-Escola, va ser creat el 1918, fou un experiment educatiu per al segon ensenyament que va tractar de dur a l'educació oficial els principis pedagògics fonamentals de la Institució Lliure de l'Ensenyament. Una de les moltes característiques innovadores de l'Institut-Escola, a part del cicle únic, va ser la d'acollir entre el seu professorat a estudiants de llicenciatura que aspiraven al magisteri de segon ensenyament amb la funció, tan cara a l'institucionisme, d'aprendre ensenyant. L'experiència de l'Institut-Escola va tenir una doble repercussió de gran importància: en la beneficiosa cadena d'influència que va produir en instituts d'algunes ciutats com Barcelona, Sevilla i València i en la seva projecció en part de la legislació educativa del primer bienni republicà. (Extret i traduït de <http://www.almendron.com/historia/>) ■